

Prof. Dr. Ermir Rogova

BAZAT E TË DHËNAVE

Pjesa 2

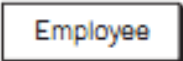
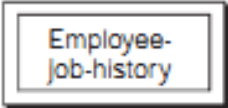

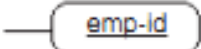
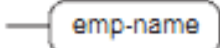

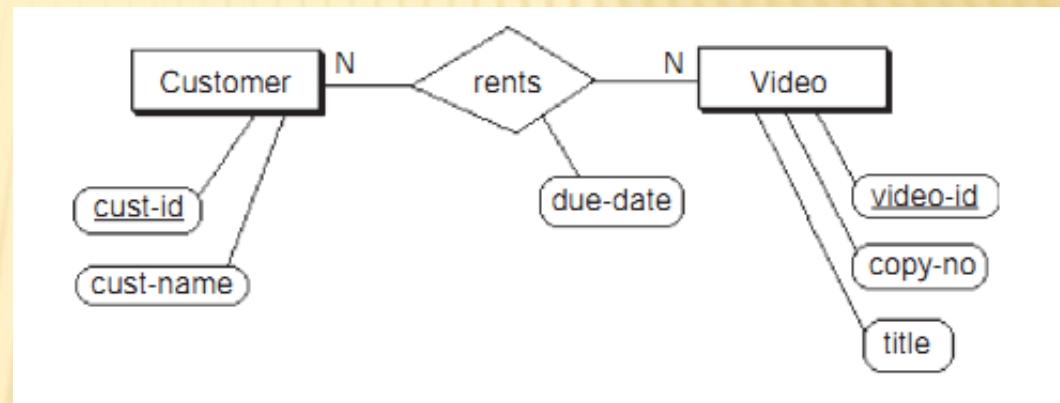
MODELI ER

- ✘ Modeli ER ka dy nivele të definimit, njëri është mjaft i thjeshtë, kurse tjetri është mjaft kompleks
- ✘ Niveli i thjeshtë përdoret më së shumti nga veglat e ndryshme të modelimit
- ✘ Në këtë nivel thjesht përshkruhen në form të diagramit, entitetet, atributet dhe marrëdhëniet.
- ✘ Konstruktet e specializuara si entitetet e “dobëta” ose egzistenca e domosdoshme/opcionale, zakonisht përfshihen në këtë nivel.
- ✘ Për të mos ngarkuar diagramin, tjetër elemente nuk përfshihen.

SHEMBULL I NIVELIT TË PARË TË ER

Concept	Representation & Example
Entity	
Weak entity	
Relationship	
Attribute	
Identifier (key)	
descriptor (nonkey)	
multivalued descriptor	
complex attribute	

KONSTRUKTET FUNDAMENTALE TË ER

- ✘ Modeli themelor ER përbëhet prej tri klasë të objekteve:
  - + Entitetet
  - + Atributet
  - + Marrëdhëniet
- ✘ **Entitetet** janë objektet kryesore të të dhënave për të cilat mblidhen informatat. Zakonisht paraqesin person, vend, gjësend apo ngjarje me interes.
- ✘ Një rastisje e caktuar e një entiteti quhet *instancë e entitetit*.
- ✘ Konstrukti i entitetit është katërkëndësh me emrin e entitetit të shkruar brenda

ATRIBUTET

- ✘ Atributet janë karakteristikat e entiteteve që japin detaje përshkruese për ato.
- ✘ Një instance e caktuar e një atributi brenda një entiteti ose marrëdhënie quhet ***vlera e atributit***
- ✘ Konstrukti i atributit është një elipsë me emrin e atributit.
- ✘ Atributi është i lidhur me entitetin të cilin ai e karakterizon

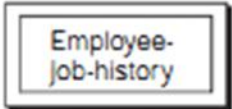

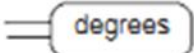

LLOJET E ATRIBUTEVE

- ✘ Egzistojnë dy lloje të attributeve:
  - + Identifikuesit (identifiers)
  - + Përshkruesit (descriptors)
- ✘ Identifikuesi (çelësi) përdoret për të përcaktuar një instancë unike (të vetme) të një entiteti (Emri?)
- ✘ Atributi çelës në ER nënvizohet
- ✘ Mund të ketë më shumë se një çelës (të përbërë) në lidhje me këtë, në ligjëratat në vijim.
- ✘ Përshkruesi (atributi jo çelës) përdoret për të specifikuar një karakteristikë jo-unike të entitetit (Emri?)

LLOJET E ATRIBUTEVE (2)

- ✘ Edhe identifikuesit edhe përshkruesit mund të përbëhen prej një apo më shumë attributeve.
- ✘ Disa attribute, (si specializimi) mund të kenë shumë vlera.
- ✘ Atributet me shumë vlera paraqiten me vijë lidhëse dyshe
- ✘ Atributet mund të jenë edhe komplekse (adresa -> numri i deres, rruga, qyteti, kodi postal)

Concept	Representation & Example
Entity	
Weak entity	
Relationship	
Attribute	
Identifier (key)	
descriptor (nonkey)	
multivalued descriptor	
complex attribute	

KATEGORIZIMI I ÇELËSAVE

- ✘ Çelësat mund të kategorizohen si primar apo sekondar
- ✘ Çelësi primar përmbush definicionin që i është dhënë identifikuesit, dmth identifikon instancën unike të një entiteti
- ✘ Çelësi sekondar identifikon instances që jo doemos do të jetë unike (index)
- ✘ Keto definicione hujne në përdorim kur entitetet përkthehen në tabela

ENTITETET E DOBËTA

- ✘ Entitetet kanë identifikuesit e brendshëm ose qelesat të cilët në mënyrë unike përcaktojnë secilën instance të entitetit.
- ✘ Entitetet e dobëta janë ato entitete të cilat marrin identitetin e tyre nga entiteti “prind” i tyre
- ✘ Entitetet e dobëta paraqiten me vijë dyshe, e cila tregon se të gjitha instancat e atij entiteti iu mvarret ekzistenca prej entitetit me të cilin asociohen (historia e punësimit)

MARRËDHËNIET

- ✘ Marrëdhëniet, paraqesin asocijimet në mes të dy apo më shumë entiteteve.
- ✘ Marrëdhëniet përshkruhen sipas:
  - + Shkallës
  - + Lidhjes
  - + Ekzistencës
- ✘ Konstrukti i marrëdhënies është diamant që lidhet me entitetet e asociuara.
- ✘ Emri i marrëdhënies mund të shkruhet përbrenda apo edhe jashtë konstruktit
- ✘ Roli është emri i njërës anë të marrëdhënies, kur secilës anë i nevojitet emër për qartësi të marrëdhënies

SHKALLA E MARRËDHËNIES

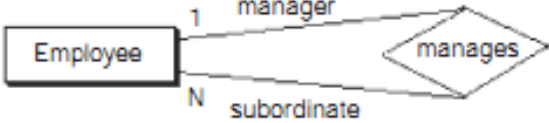
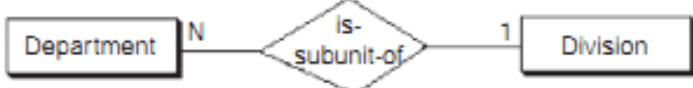
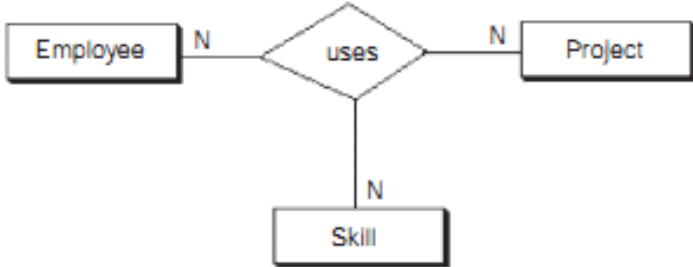
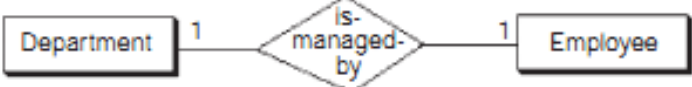

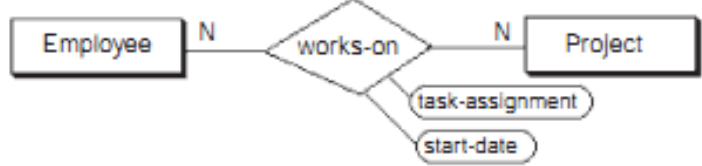

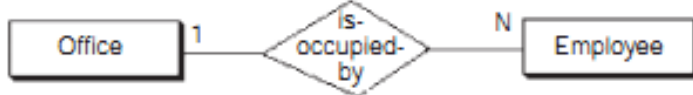
- ✘ Shkalla e marrëdhënies është numri i entiteteve të lidhura në marrëdhënie
- ✘ **Binare (2), trinare (3), n-are (n)-** formë e përgjithshme
- ✘ Binaret, forma më e përdorur, shume sistemi te modelimit perdorin vetem kete tip
- ✘ Marredhenia **binare rekursive** eshte kur entiteti lidhet me nje instance te tipit te vet.

SHKALLA E MARRËDHËNIES 2

- ✘ Konstrukti I marredhenies binare rekursive eshte nje diamant I lidhur ne te dyja anet me te njejtin entitet.
- ✘ **Marredhenie trinare** eshte nje asocijim ne mes te tri entiteteve dhe përdoren vetem kur me marrëdhënie binare nuk arrihet të shpjegohet plotësisht marrëdhënia.
- ✘ Konstrukti I marredhenies trinare eshte nje diamant I lidhur me tri entitete
- ✘ Shpesh marrëdhëniet trinare qe jane identifikuar gabimisht, mund të zbërthehen në disa binare.

LIDHJET E MARRËDHËNIEVE

- ✘ Lidhja e nje marrëdhënie përshkruan një detyrim apo përmbajtje të numrit të lidhjeve të instancave në mes të entiteteve.
- ✘ Vlerat për lidhje janë ose “një” ose “shumë”
- ✘ Konstruktet themelore për lidhje për marrëdhëniet binare janë:
  - + 1 me 1,
  - + 1 me M
  - + M me m
- ✘ **Atributet e marrëdhënieve**, paraqiten vetëm të marrëdhëniet M-N ose të marrëdhëniet trinare

Concept	Representation & Example
Degree recursive binary	
binary	
ternary	
Connectivity one-to-one	
one-to-many	
many-to-many	
Existence optional	
mandatory	

EGZISTENCA E ENTITETIT NË MARRËDHËNIE

- ✘ Egzistenca e entitetit në marrëdhënie definohet ose si e detyrueshme ose opcionale
- ✘ Nëse entiteti duhet medoemos të ekzistojë ashtu që entiteti të përfshihet në marrëdhënie, atëhere ajo është e detyrueshme
- ✘ Nëse nuk është e domosdoshme, atëhere konsiderohet opcionale
- ✘ Ekzistenca opcionale paraqitet me nje 0 ne linjën konektuese në mes të entitetit dhe marrëdhënies dhe definin vleren 0 si minimale e lidhjes
- ✘ Egzistenca e domosdoshme ka vlere minimale prej 1.
- ✘ Kur nuk dihet egzistenca, ne supozojme që është e domosdoshme

EGZISTENCA E ENTITETIT NË MARRËDHËNIE (2)

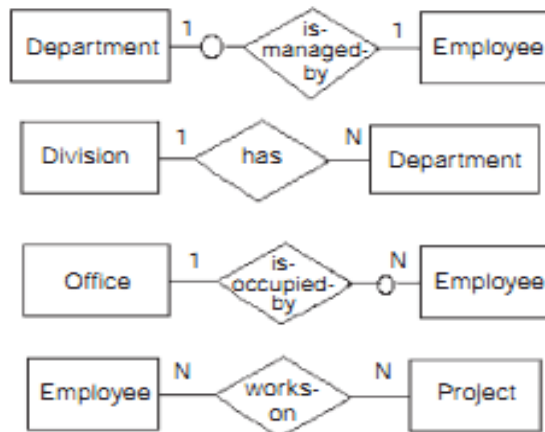

- ✘ Për cilido departament **duhet** të jetë një punëtor në anën tjetër të marrëdhënies. Pra marrëdhënia në këtë drejtim është e domosdoshme.
- ✘ Për cilindo punëtor, **nuk është e domosdoshme** të ketë një departament në anën tjetër të marrëdhënies. Pra marrëdhënia në këtë drejtim është opsionale

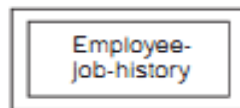
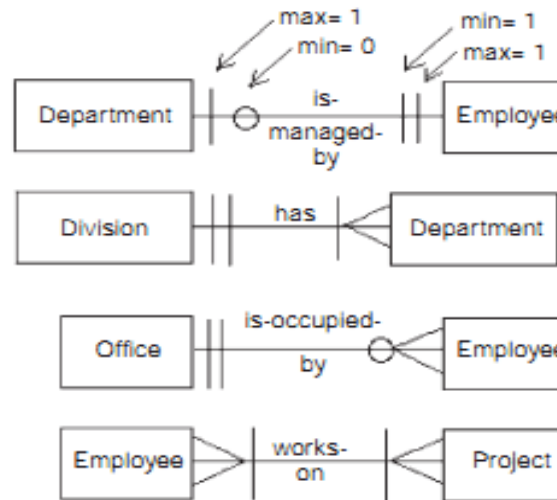

MËNYRA TJERA TË SHËNJIMEVE

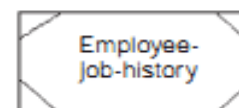
ER model constructs using the Chen notation

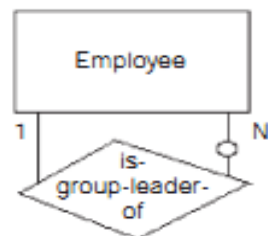
ER model constructs using the "crow's foot" approach [Knowledgeware]

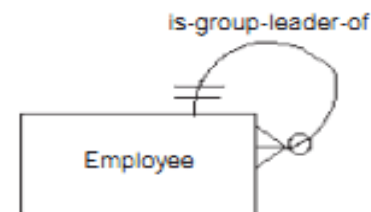
weak entity

intersection entity

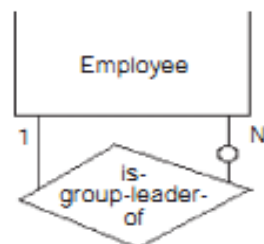
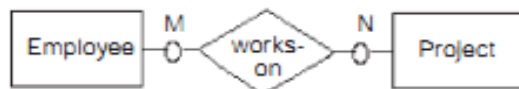
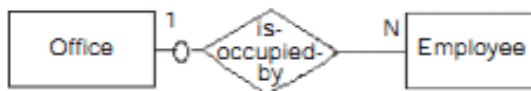
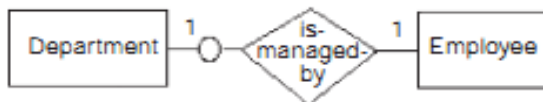
Recursive binary relationship

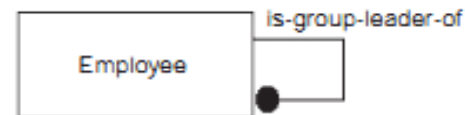
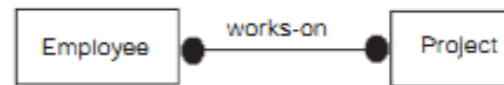
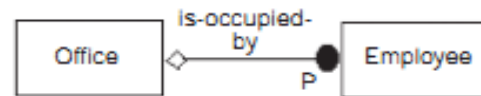
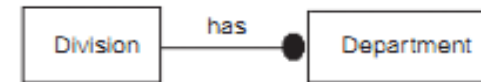
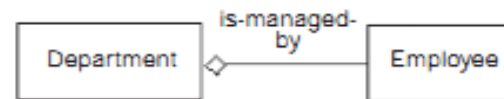
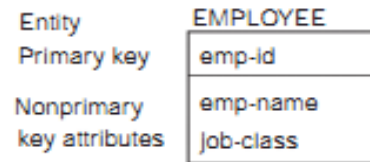
Recursive entity

MËNYRA TJERA TË SHËNJIMEVE (2)

ER model constructs using the Chen notation

ER model constructs using IDEF1X [Bruce 1992]

Pyetje ???